

Filosofie v životě a v myšlenkové laboratoři

Rádl kdysi vyslovil přesvědčení, že filosofie bude jednou lidová, a měl zřejmě za to, že to bude právě její budoucnost. Zlidovění filosofie ovšem není ničím novým, charakteristickým teprve pro poslední dobu. Filosofie vlastně plně přežije pouze tím, že některými svými momenty pronikne do obecného myšlení a smýšlení. Většinou se tím dosáhne nejen její popularizace, ale zároveň také vulgarizace. Nemůže být ovšem pochyb o tom, že filosofie dosahuje nových myšlenek, nových objevů nejčastěji polemikou s takovými popularizacemi a vulgarizacemi, a tím tedy vlastně v závislosti na nich. To souvisí také s tím, že filosofie, pravá, opravdová filosofie nespočívá v žádných „názorech“, ba ani v jednotlivých „myšlenkách“ a v orientaci na to, co je jimi myšleno, nýbrž především v jakési zvláštní kritičnosti, která jí dovoluje nezbytnou distanci od zmíněných forem popularizování a vulgarizování, nýbrž i od vlastních předběžných východisek a přístupů. Zejména v této nezbytné kritičnosti vůči vlastním myslitelským podnikům se ovšem každý opravdový filosof dostává do rovin a oblastí myšlení, kde jej už naprostá většina filosofů více nebo méně oslovených a ovlivněných lidí už nedokáže sledovat. Filosof se tak dostává do jakési své soukromé laboratoře, v níž se může a dokonce musí odvažovat riskantních pokusů, z nichž se mnohé, někdy dokonce většina ukáží být málo perspektivními nebo vůbec neperspektivními. S tím vším ovšem nemá smysl se obracet na širokou veřejnost, někdy ani na veřejnost zainteresovanou a dokonce odbornou. Proto po celou dobu vždy existoval velký rozdíl a dokonce nepjatý vztah mezi filosofií hlášanou, zveřejňovanou, vyučovanou – a filosofií esoterickou, určenou jen pro nejužší kruh rozumějících, a někdy dokonce ani pro ten (pak jde o nezveřejněnou, nepsanou, ba někdy ani nevyřčenou ‚doktrínu‘, kterou je však přece jen možno tušit a nějak odhadovat a domýšlet se jí na základě toho, co řečeno, napsáno, zveřejněno bylo – to ovšem za předpokladu, že jde o opravdového filosofa, který dbá o integritu svého myšlení).

(Písek, 030701-2.)